

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ
การลงทะเบียนนักเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๕ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๗๑ /๒๕๖๑

เรื่อง สิทธิมนุษยชน กรณีเกษตรกรได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของปลาหมกสีค้างดำ

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง กรมประมง

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้อง [] ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๔๐๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๐ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้อง [] เลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดเพชรบุรี ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของปลาหมกสีค้างดำ ซึ่งเป็นสัตว์น้ำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ผู้ถูกร้องได้อนุญาตให้ออกชนนำเข้าจากต่างประเทศ และเนื่องจากปลาหมกสีค้างดำได้กินสัตว์น้ำขนาดเล็กที่ผู้ร้องทั้งสิบและเกษตรกรได้ทำการเพาะเลี้ยงเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อรายได้ในการประกอบอาชีพ จึงขอให้ตรวจสอบ

/ ๒. การพิจารณา ...

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องกล่าวว่าอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิชุมชน ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะกรรมการด้านสิทธิชุมชน และฐานทรัพยากรดำเนินการตรวจสอบ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ต่อมาคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรสืบสานภาระลงในวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ ตามคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๒๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงได้ดำเนินการต่อไปตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยพิจารณาประกอบเอกสารซึ่งข้อเท็จจริงของผู้ร้อง การประชุมตรวจสอบของคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ข้อเท็จจริงจากการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และการประชุมตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑ ดังนี้

๓.๑ คณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจง สรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ ผู้ร้องกับพวกซึ่งข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า ปลาหมemosciag ดำพับครั้งแรกในจังหวัดสมุทรสงครามเมื่อประมาณปี ๒๕๕๕ แต่เริ่มระบาดมากขึ้นในปี ๒๕๕๘ ปลาหมemosciag ดำเป็นปลาที่สามารถแพร่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากสามารถออกลูกได้ถึงครั้งละ ๕๐๐ ตัว และสามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำเค็ม น้ำจืด และน้ำกร่อย ปัจจุบันปลาหมemosciag ดำได้ระบาดเข้าไปในบ่อเพาะเลี้ยงสัตตน้ำของชาวบ้าน และจากการติดตามข่าวทราบว่าตอนนี้ปลาหมemosciag ดำแพร่ระบาดไปถึงอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผู้ร้องกับพวกจึงต้องการทราบต้นเหตุของการแพร่ระบาด สำหรับการแก้ไขปัญหานั้น ผู้ร้องกับพวกเสนอให้ดำเนินการร่วมกันทั้ง๓ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่นำเข้าปลาหมemosciag ดำ ฝ่ายหน่วยงานของรัฐ และฝ่ายเกษตรกร นอกจากนี้ยังขอให้มีการตรวจสอบเพื่อหาผู้รับผิดชอบ เนื่องจากกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของเกษตรกร เพราะเกษตรกรได้รับผลกระทบทำให้ขาดทุนจากการเลี้ยงกุ้งและสัตตน้ำชนิดอื่น เนื่องจาก

ปลาหมอกสีค่างดำเนินปลากินเนื้อ เมื่อปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงไปในบ่อเพาะเลี้ยง ก็จะถูกปลาหมอกสีค่างดำเนินจนหมด นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอต่อผู้ถูกร้องเพื่อขอให้พิจารณาการใช้เครื่องมือประมงบางประเภท เพื่อแก้ไขปัญหา เช่น อวนรัง โพงพาง ลอบพับได้ ซึ่งผู้ร้องกับพวกรเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยจับปลาหมอกสีค่างดำเนินได้ และเมื่อจับปลาหมอกสีค่างดำเนินแล้วก็ควรมีผู้รับซื้อจากชาวบ้าน นอกจากนี้ผู้ร้องกับพวกระบสคให้รัฐบาลช่วยพิจารณาหาแนวทางในการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนจากการณ์ตั้งกล่าวด้วย

๓.๑.๒ ผู้ถูกร้องซึ่งแจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า เมื่อปี ๒๕๔๘ [REDACTED]

[REDACTED] ที่ขออนุญาตนำเข้าปลาหมอกสีค่างดำเนิน

ตามขั้นตอนของกฎหมาย เพื่อนำมาปรับปรุงสายพันธุ์ปลานิล โดยคณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมง (Institutional Biosafety Committee - IBC) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ พิจารณาแล้ว มีมติให้นำเข้าปลาหมอกสีค่างดำเนินมีเงื่อนไขว่าจะต้องเก็บครึ่งและตัวอย่างนำส่งผู้ถูกร้อง และเมื่อวิจัยแล้วเสร็จจะต้องแจ้งผลการวิจัยให้ผู้ถูกร้องทราบ โดยจะต้องระมัดระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาด หากการวิจัยไม่สำเร็จจะต้องรายงานและเก็บชากระยะสั่งให้ผู้ถูกร้อง แต่ยังไม่ได้นำเข้าเนื่องจากปัญหางบประมาณจากนั้นในปี ๒๕๕๓ [REDACTED] เดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ได้ขออนุญาตนำเข้าปลาหมอกสีค่างดำเนินครั้ง คณณะกรรมการฯ ได้อนุญาตภายใต้เงื่อนไขการนำเข้าเดิม ต่อมาได้รับแจ้งการนำเข้าเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยมีศูนย์ทดลองอยู่ที่ [REDACTED] จังหวัดสมุทรสงคราม

สำหรับสาเหตุการหลุดรอดของปลาหมอกสีค่างดำเนินนิชฐานได้ว่า อาจเกิดจากทำการทำผิดเงื่อนไขการนำเข้า หรือการลักลอบนำเข้ามาเพื่อเพาะพันธุ์ขายหรือปรับปรุงสายพันธุ์อย่างไรก็ตาม [REDACTED] ได้แจ้งว่า การนำเข้าปลาหมอกสีค่างดำเนินเมื่อปี ๒๕๕๓ [REDACTED] ได้นำเข้าปลาหมอกสีค่างดำเนินจำนวน ๒,๐๐๐ ตัว แต่เนื่องจากปลาอ่อนแอจึงได้ทยอยตายเกือบทั้งหมด และได้ทำลายชากระดับน้ำ สำหรับการตรวจสอบในเรื่องนี้ จากรายงานพบว่า บริเวณที่ [REDACTED] แจ้งว่า มีการทำลายชากระยะสั่งให้ผู้ถูกร้องก์ไม่ได้นิ่งนอนใจ ได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือการกำจัด โดยจะกำหนดมาตรการรับซื้อปลาหมอกสีค่างดำเนิน เนื่องจากจะต้องพร้อมใจกันนำปลาหมอกสีค่างดำเนินขายภายในเวลาที่กำหนด เมื่อสามารถทำการลดจำนวนปลาหมอกสีค่างดำเนินแล้ว ระบบนิเวศก็จะทำการควบคุมด้วยตัวเอง และข้อมูลจากการออกใบสัมติจะพบร่วมกับมีปลาหมอกสีค่างดำเนินประมาณ ๑,๕๐๐ ตัน ส่วนที่อยู่ตามแหล่งน้ำธรรมชาติอาจจะยังไม่เยอะมาก เป็นต้นผู้ถูกร้องจะตั้งราคารับซื้อไว้ที่กิโลกรัมละ ๒๐ บาท เพื่อรับมาและนำไปกำจัด ขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดทำคำขอใบอนุญาต

สำหรับข้อเสนอให้ใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายในการกำจัดปลาหมอกสีค่างดำเนินว่า การที่จะใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมายต้องมีความรอบคอบในการพิจารณา อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็มีข้อยกเว้นผ่อนผันสำหรับประมงพื้นบ้าน ซึ่งต้องเสนอเรื่องต่ออธิบดีเพื่อพิจารณา

อนุญาตภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดเรื่องระยะเวลา นอกจากนี้ในส่วนของการแก้ไขปัญหา ได้กำหนด มาตรการสำหรับเรื่องนโยบายการนำเข้าสัตว์นำต่างถิ่น ซึ่งอยู่ระหว่างการออกประกาศกระทรวงห้ามนำเข้าและส่งออกปลา ๓ ชนิด ได้แก่ ปลาหมึกสีค้างดำ ปลาหมึกสีมายัน และปลาหมูบัตเตอร์

๓.๑.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑) ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะรับผิดชอบเรื่องนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด การคุกคามของสัตว์ต่างถิ่นถือเป็นเรื่องสำคัญระดับที่ ๒ ซึ่งคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐ จึงมีมติเห็นชอบมาตรการการกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ประมาณ ๓,๕๐๐ ชนิด เป็นชนิดพันธุ์ที่รุกรานประมาณร้อยละ ๑๐ อย่างไรก็ตาม มาตรการป้องกันดังกล่าวอาจจะยังไม่สอดคล้องกับหลักสากล คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐ จึงมีมติเห็นชอบมาตรการการป้องกันฉบับใหม่ ซึ่งอยู่ระหว่างการเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อขอความเห็นชอบ ในส่วนของแนวทางการป้องกันชนิดพันธุ์ต่างถิ่นนั้น ในระดับสากลมีการดำเนินการคล้ายกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยจะใช้หลักการระมัดระวังล่วงหน้า การนำเข้าจะต้องมั่นใจว่าจะไม่กระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ จึงจะพิจารณาอนุญาต สำหรับปลาหมึกสีค้างดำไม่ได้อยู่ในทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นตามมติคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕๕๗ แต่อย่างใด

(๒) ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า จากการตรวจสอบข้อมูลจากศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน จังหวัดสมุทรสาคร ยังไม่มีรายงานการพบปลาหมึกสีค้างดำ แต่ได้รับทราบข้อมูลว่ามีการระบาดที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร จึงได้สอบถามไปยังเจ้าหน้าที่ และได้รับแจ้งว่ายังไม่พบปลาหมึกสีค้างดำ ในพื้นที่ดังกล่าว แต่ก็ได้รับทราบมาว่ามีผู้พบปลาหมึกสีค้างดำที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งอาจจะเป็นคนละพื้นที่ในการเก็บข้อมูลของศูนย์วิจัยฯ อย่างไรก็ตาม หากว่ามีการพบปลาหมึกสีค้างดำในทะเลก็อาจจะเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ

(๓) ผู้แทนจังหวัดสมุทรสงคราม ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า สถานการณ์ปัจจุบันพบการแพร่ระบาดของปลาหมึกสีค้างดำไปทั่วจังหวัด แต่ยังไม่มีการอนุญาตให้ใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมายบางชนิดเพื่อมากำจัด เนื่องจากยังไม่ได้ประชุมคณะกรรมการประมงจังหวัด นอกจากนี้ ได้มีการประชาสัมพันธ์และแนะนำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำชนิดอื่นใช้วิธีการกรองน้ำก่อนนำเข้าป่าเพาะเลี้ยง และได้แนะนำให้มีการทดลองปล่อยปลากระเพลงในป่า เพราะทราบว่าปลากระเพลงจะกินลูกปลาหมึกสีค้างดำ

(๔) ผู้แทนจังหวัดเพชรบุรี ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า จังหวัดเพชรบุรี แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ทดลองปล่อยลูกปลากระเพลงขาว จำนวน ๖๐,๐๐๐ ตัว เพื่อไปควบคุมลูกปลาหมึกสีค้างดำ หรือในส่วนของการแจ้งเตือนได้แจ้งผ่านประมงอำเภอและกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้ประชาชนสัมพันธ์ป้องกันการแพร่ระบาด โดยเฉพาะการกรองน้ำ หรือการปรับเปลี่ยนพันธุ์สัตว์น้ำที่เพาะเลี้ยง ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดกับเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงในบ่อเลี้ยงตามธรรมชาติ เพราะไม่มีการกรองน้ำ สำหรับกรณีนี้ได้เสนอต่อคณะกรรมการประมงจังหวัดให้พิจารณาแล้ว และได้แต่งตั้งชุดเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หากพบปลาหมoSีค่างคำที่ได้ก็จะให้ชุดเฉพาะกิจเข้าไปดำเนินการ นอกจากนี้ยังได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการประมงจังหวัดให้ใช้เครื่องมือประมงบางชนิด เช่น awanล้อมจับ awanทับตลิ่ง awanติดตา เพื่อกำจัดปลาหมoSีค่างคำ ส่วนในระยะถัดไปต้องรอโนയบายจากผู้ถูกร้องว่าจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งในระดับพื้นที่ได้ประสานงานไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้พบระบัดของปลาหมoSีค่างคำที่อำเภอเช้าย้อย และอำเภอเมืองเพชรบุรี ซึ่งถือว่ามีการระบาดมากกว่าช่วงระยะเวลา ๕-๖ เดือนที่ผ่านมา

๓.๒ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ คณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ณ จังหวัดสมุทรสงคราม สรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ ผู้ร้องกับพวกร้องข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องได้เข้าหารือกับกลุ่มผู้ร้องและได้เสนอว่าจะตั้งงบประมาณเพื่อรับซื้อปลาหมกสีค่างดำเนินราคากิโลกรัมละ ๒๐ บาท โดยจะรับซื้อเป็นเวลา ๓ เดือน เพื่อต้องการกำจัดปลาหมกสีค่างดำเนิตร่วมกับชาวบ้านเห็นว่ากรณีดังกล่าวคงไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นได้ภายใน ๓ เดือน

๓.๒.๒ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(៩) ផ្លូវលេខ៖

และนักวิจัย

จังหวัดสมุทรสงคราม

ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า [REDACTED] เคยเข้าร่วมงานสัมมนาทางวิชาการและได้รับทราบมาว่าปلام泓อสติ คงดำเนินเป็นปลาที่มีความทนต่อโรคระบาด จึงได้ยื่นเรื่องขออนุญาตนำเข้าต่อผู้ถูกร้องเมื่อปี ๒๕๔๙ เพื่อนำมาปรับปรุงสายพันธุ์ปลานิล [REDACTED] ซึ่งเป็นประเทศต้นทางได้ใช้เวลาในการรวบรวมพันธุ์ปลาดังกล่าวถึง ๓ ปี จึงสามารถนำเข้าปلام泓อสติคงดำเนินได้มีป้ายปี ๒๕๔๙ จำนวน ๒,๐๐๐ ตัว ตัวปลา มีขนาดเล็กมาก และเนื่องจากการเดินทางใช้เวลาในการขนส่งนานถึง ๓๒ ชั่วโมง จึงทำให้ปลาบางส่วนตาย เหลือเพียง ๖๐๐ ตัว ซึ่งเมื่อการไม่ดี จากนั้นได้นำปลาที่เหลือไปปล่อยในบ่อระบบปิดที่เตรียมไว้ ต่อมารากภูว่าในสัปดาห์ที่ ๑ เหลือปลาที่รอดชีวิตเพียง ๒๐๐ ตัว แล้วทยอยตายไปเกือบทั้งหมดภายใน ๓ สัปดาห์ ผู้วิจัยเห็นว่าปลาเริ่มทยอยตายจึงได้ส่งตัวอย่างปลาไปให้ผู้ถูกร้องด้วยวิธีการดอง จำนวน ๕๐ ตัว จากนั้นผู้วิจัยจึงตัดสินใจทำลายปลาที่เหลือโดยใช้สารคลอรีนเข้มข้นและฟองกลบชากราโนไซด์ทับปูนขาวเพราะพิจารณาแล้วเห็นว่าการปรับปรุงสายพันธุ์น่าจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบด้วยว่า โดยไม่ได้ทำรายงานอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ยืนยันว่า ไม่ใช่สาเหตุของการแพร่ระบาดของปلام泓อสติคงดำเนินต่อไปได้

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งแจงข้อเท็จจริง ณ ศาลากลางจังหวัดสมุทรสงคราม สรุปได้ว่า ปัจจุบันยังไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า平民มีสิทธิทางการค้าได้อย่างไร และ

ยังไม่ได้รับทราบโดยการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นทางการจากผู้ถูกร้อง ทำให้แนวทางการแก้ไขปัญหา ยังไม่มีความชัดเจน หลังจากนี้จะประสานไปยังผู้ถูกร้องเพื่อขอรับทราบโดยการ แนวทาง และการสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรต่อไป

๓.๓ ผู้ถูกร้องซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ตามหนังสือ ที่ กษ ๐๔๙.๕/๑๔๙๔๑ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ สรุปได้ดังนี้

๓.๓.๑ หลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาอนุญาตการนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่น ทุกชนิด ผู้ที่ต้องการนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่นจะต้องเสนอขออนุญาตต่อผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องได้แต่งตั้งคณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมง (IBC) พิจารณาและเสนอความเห็นประกอบการพิจารณา ก่อนอนุญาตนำเข้า – ส่งออก และนำผ่านสัตว์น้ำและพันธุ์ไม้มีชีวิต ตามหลักเกณฑ์การอนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่น^๑

/ ๓.๓.๒ รายละเอียด ...

^๑ หลักเกณฑ์การอนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่น (เอกสารแนบท้ายหนังสือซึ่งของกรมประมง ที่ กษ ๐๔๙.๕/๑๔๙๔๑ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐)

๑. ผู้ที่ต้องการนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่นเสนอเรื่องขออนุญาตเพื่อให้กรมประมงพิจารณา

๒. กรมประมงนำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพ ของกรมประมง (Institutional Biosafety Committee - IBC) โดยจะพิจารณาข้อมูลทางชีววิทยา ข้อมูลการคุกคามระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัยในต่างประเทศ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณา แบ่งเป็น ๒ กรณี คือ สัตว์น้ำที่เคยได้รับอนุญาต และสัตว์น้ำต่างถิ่นที่ไม่เคยอนุญาต

๒.๑ สัตว์น้ำที่เคยได้รับอนุญาตนำเข้า

๒.๑.๑ สัตว์น้ำที่ได้รับอนุญาตแบบไม่มีเงื่อนไข ให้พิจารณาอนุญาตนำเข้าโดยบันทึกรายชื่อ ชนิด สัตว์น้ำและรายละเอียดไว้ในบัญชีและแสดงในเว็บไซต์ของกลุ่มกำหนดมาตรการด้านการประมง กองบริหารจัดการทรัพยากรและกำหนดมาตรการ

๒.๑.๒ สัตว์น้ำที่ได้รับอนุญาตแบบมีเงื่อนไข ให้พิจารณาอนุญาตนำเข้าโดย

- ผู้นำเข้าต้องดำเนินการตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

- กรณีที่เป็นสัตว์น้ำในบัญชีรายชื่อแบบท้ายอนุสัญญาฯ ด้วยการค่าระหัวงประเทศซึ่งชนิดพันธุ์ สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora; CITES) ผู้นำเข้าต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขของอนุสัญญาฯ สามารถนำเข้าได้โดยต้องมีหนังสืออนุญาต CITES จากประเทศไทย ส่งออกมาแบบประกอบการนำเข้าและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่มี และระบุที่เกี่ยวข้อง

- สัตว์น้ำที่นำเข้าต้องได้รับใบรับรองการปลดโรคตามมาตรฐานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties; OIE) และมาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

- กรมประมงโดยกองวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำ และกองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด จะเก็บตัวอย่างเนื้อเยื่อเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงชนิดพันธุ์ และประชากรที่นำเข้า

- ระบบการเลี้ยงต้องเป็นระบบปิด ป้องกันการระบาดของโรค และมีระบบควบคุมและป้องกันการหลุดรอดลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

๓.๓.๒ รายละเอียดของผู้ยื่นคำขอรับการอนุญาตพร้อมข้อมูลประกอบการขออนุญาตต้องเป็นไปตามระเบียบกรมประมงว่าด้วยการยื่นคำขอและการอนุญาตน้ำสัตว์น้ำบางชนิดเข้ามาในราชอาณาจกร พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๗ ข้อ ๗ (ก่อนประกาศใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๔๘) และประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตน้ำเข้าสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ข้อ ๕ ให้ผู้ยื่นคำขอกรอกข้อความในคำขอให้ถูกต้องครบถ้วนพร้อมทั้งแนบเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ เช่น กรณีเป็นบุคคลธรรมด้าให้แนบสำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น

๓.๓.๓ กระบวนการตรวจสอบติดตามภายหลังจากการอนุญาตให้มีการนำเข้าผู้ถูกร้องด้วยการเงื่อนไขที่คณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพ / ของกรมประมง ...

- ผู้นำเข้าต้องจดบันทึกจำนวนสัตว์น้ำต่างถิ่นที่นำเข้า และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทุกกิจกรรมเพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบผู้นำเข้าของเจ้าหน้าที่ เมื่อมีประสงค์จะทำการทดสอบต่อ หรือหากมีการตายของสัตว์น้ำ ต้องมีการบันทึก และแจ้งกรมประมงเป็นลายลักษณ์อักษร และเก็บซากไว้เพื่อรับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่กรมประมง

ทั้งนี้ การอนุญาตน้ำเข้าแบบมีเงื่อนไขนั้น จะอนุญาตเฉพาะการขอนำเข้าเป็นครั้งๆ ไป หากต้องการขออนุญาตน้ำเข้าชนิดเดิมอีก ต้องเสนอเรื่องเข้าคณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพพิจารณาใหม่ทุกครั้ง

๒.๒ สัตว์น้ำต่างถิ่นชนิดใหม่ที่กรมประมงยังไม่เคยมีการอนุญาต ให้คณะกรรมการฯ พิจารณาเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาอนุญาต ๒ แนวทาง คือ ๑) อนุญาต (ทั้งแบบมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไข) และ ๒) ไม่อนุญาต

ทั้งนี้ หากยังไม่ได้รับอนุญาต ผู้นำเข้าสามารถยื่นเอกสารหรือรายงานประเมินระดับความเสี่ยงและแผนการป้องกันสัตว์ฯ แล้วรอผลสุ่มตรวจน้ำหรือรวมชาติอย่างเข้มงวดขึ้นเพื่อเข้าพิจารณาได้อีก

๒ ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการยื่นคำขอและการอนุญาตนำสัตว์น้ำบางชนิดเข้ามาในราชอาณาจกร พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๗

ข้อ ๗ ให้ผู้ยื่นคำขอกรอกข้อความในคำขอให้ถูกต้องครบถ้วน พร้อมทั้งแนบเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอดังต่อไปนี้

...

(๑) สำเนาใบอนุญาตให้ประกอบอาชีพในการประมง การค้าสินค้าสัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ หรืออุตสาหกรรมสัตว์น้ำ (อนุญาต ๖) สำหรับกรณีที่เป็นผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว

(๒) สำเนาหนังสือรับรองสุขภาพสัตว์น้ำที่ออกให้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศไทย ส่งออกสัตว์น้ำซึ่งแสดงว่า สัตว์น้ำนั้นปราศจากโรคระบาด (สำหรับกรณีที่ต้องมีและนำมาแสดงล่วงหน้าได้)

(๓) สำเนาหนังสืออนุญาตครั้งที่ผ่านมา ที่ได้ประทับตรารองการตรวจสอบถูกต้องแล้ว เว้นแต่เป็นการยื่นคำขอครั้งแรก

(๔) สำเนารายงานปริมาณการนำเข้า-ส่งออกสัตว์น้ำตามข้อ ๑๕ (๒) สำหรับกรณีที่เป็นการนำเข้ามาเลี้ยงเพื่อการส่งออกตามข้อ ๕ (๖)

(๕) รายละเอียดโครงการศึกษาวิจัย สำหรับกรณีที่เป็นการนำเข้าเพื่อการศึกษาวิจัยตามข้อ ๕ (๔)

...

ของกรมประมง (IBC) กำหนดไว้ โดยมอบหมายหน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้องติดตามหรือดำเนินการ ในแต่ละกรณี เช่น (๑) ให้ผู้ถูกร้องเก็บตัวอย่างครึ่งปลาโดยไม่ทำให้ปลาตาย อย่างน้อย ๓ ตัว (๒) มีการป้องกันไม่ให้สัตว์ทดลองหลุดรอดลงแหล่งน้ำธรรมชาติ (๓) ในกรณีที่การทดลองเสียไปได้ผลดีและผู้นำเข้าไม่ประสงค์จะใช้ปลาต่อไป ขอให้ทำการ และเก็บชากร่วมกับผู้ถูกร้องตรวจสอบและแจ้งผลการทดลองให้ผู้ถูกร้องทราบต่อไป

๓.๔ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุม ๗๐๙ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

๓.๔.๑ ผู้ร้องกับพวช.แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า ปัจจุบันปลาหมoSีค่างดำเนินการร่างกฎหมายไปยังสำนักงานสหกรณ์ฯ ทั้งคลองน้ำจืดและคลองเชื่อมกับทะเล เช่น คลองขุดตอนจั่น คลองลำประโภ รวมไปถึงตำบลบางตะบูน ซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างจังหวัดสมุทรสงครามกับจังหวัดเพชรบุรี การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลว่าบังล่าซ้าและไม่ทันต่อสถานการณ์ ที่ผ่านมาเกษตรกรได้ทดลองนำภาคชนาใช้ควบคุมการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำเนินการและทดลองเลี้ยงปลากระเพราเพื่อให้มากินลูกปลาหมoSีค่างดำเนินการแล้ว เนื่องจากปลาหมoSีค่างดำเนินการร่างกฎหมายพันธุ์ไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้เกษตรกรบางรายยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าได้ปล่อยลูกกุ้งลงในบ่อเพาะเลี้ยงจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ตัว แต่เมื่อถึงเวลาจับขาย ปรากฏว่าพบปลาหมoSีค่างคำอยู่ในบ่อจำนวนมาก และสามารถจับกุ้งขายได้เพียง ๓,๐๐๐ บาท ทำให้ประสบปัญหาภาวะขาดทุน

๓.๔.๒ ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า หน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานส่วนภูมิภาคได้ประสานการทำงานร่วมกัน โดยหน่วยงานส่วนกลางมีการปฏิบัติงานอยู่ตามพื้นที่ในศูนย์หรือสถานีต่างๆ ในส่วนของปลาหมoSีค่างดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนและฐานทรัพยากรเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ได้ส่งทีมเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยไปพบกับกลุ่มผู้ร้องและพูดคุยกันว่าจะกำจัดปลาหมoSีค่างดำเนินการเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องได้เสนอโครงการของบประมาณในการรับซื้อและกำจัดปลาหมoSีค่างดำเนินการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่กระทรวงฯ ให้นำเรื่องกลับมาก่อนเพื่อรอนโยบายจากรัฐมนตรีที่จะเข้ารับตำแหน่งใหม่ ปัจจุบันได้ทำเรื่องขอรับนโยบายแล้ว นอกจากนี้เมื่อวันที่ ๘-๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ ได้ทดลองใช้ช้อนรังที่คลองสามแพรก ตำบลบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าจับปลาหมoSีค่างดำเนินการเพียงเล็กน้อย ในขณะที่จังหวัดชุมพรก็ทราบว่ามีการแพร่ระบาด ผู้ถูกร้องร่วมกับกลุ่มเครือข่ายได้ทดลองใช้ข่ายในลุ่มน้ำสวี เพื่อรับรองค์ให้กำจัดปลาหมoSีค่างดำเนินการและพยายามทำข้อมูลในเชิงวิชาการเพื่อหาวิธีกำจัด ในขณะที่สำนักงานประมงจังหวัดที่เกี่ยวข้องได้พยายามเต็มที่ในการแก้ไขปัญหา สำหรับการดำเนินการของหน่วยงานส่วนกลางได้มีการออกประกาศกระทรวง เรื่องกำหนดชนิดสัตว์น้ำที่ห้ามนำเข้า ส่งออก นำผ่านหรือเพาะเลี้ยง เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑ เป็น

มาตรการห้ามน้ำเข้าฯ จำนวน ๓ ชนิด คือ ปลาหมoSีค่างดำ ปลาหมอยักษ์ และปลาหมอบัตเตอร์ มีผลใช้บังคับแล้วเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการควบคุมกำกับไม่ให้เกิดขึ้นอีก และจะมีมาตรการอื่นๆ อีก ในการป้องกันการนำเข้า ขณะนี้คณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมง (IBC) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การนำเข้าที่เข้มงวดขึ้น โดยนำเรื่องปลาหมoSีค่างดำไปเป็นบทเรียนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

๓.๔.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑) ผู้แทนสำนักงานประมงจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งแจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ได้พบกับกลุ่มผู้ร้องและลงพื้นที่ [REDACTED] เพื่อตรวจสอบสภาพในคลอง พบร่างปลาหมoSีค่างดำอยู่กันเป็นกลุ่ม และพบในบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร เนื่องจากปลาหมoSีค่างดำมีการแพร่กระจายค่อนข้างมาก ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงครามได้ติดตามและรับนโยบายจากผู้ถูกร้องมาโดยตลอด ระหว่างรอนโยบายได้ปล่อยปลากระเพรา ขนาดไม่ต่ำกว่า ๓ นิ้ว ในคลองธรรมชาติตำบลแพรภานามแดง จำนวน ๖ แห่ง แหล่งละ ๗,๕๐๐ ตัว และแจกจ่ายให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ลดจำนวนปลาหมoSีค่างดำในบ่อ จำนวน ๔๕ ราย รายละ ๕๕๐ ตัว นอกจากนี้เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงครามได้ร่วมกิจกรรมกับเกษตรกรในการวิดบ่อเพื่อจับปลาหมoSีค่างดำ โดยนำปลาหมoSีค่างดำที่จับได้ส่งไปขายให้กับโรงงานทำปลาร้าว จำนวน ๕ ตัน ในราคากิโลกรัมละ ๕ บาท ส่วนที่เหลือก็ขายให้เกษตรกรที่เลี้ยงปู และส่งให้แม่ค้าเพื่อทดลองทำอาหารแปรรูป เป็นต้น

(๒)

ซึ่งแจงข้อเท็จจริง

เช่นเดียวกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการลงพื้นที่ [REDACTED]

เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ตามข้อ ๓.๒.๒ (๑) และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ในส่วนของการซ่วยเหลือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร [REDACTED] ในฐานะที่ทำธุรกิจในวงการปลา มีความยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร ทั้งนี้ แล้วแต่นโยบายของผู้ถูกร้องว่า จะดำเนินการซ่วยเหลือเกษตรกรอย่างไรบ้าง

๓.๕ ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา

คณะกรรมการรัฐมนตรีในราชประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ได้พิจารณาทบทวนมติคณะกรรมการรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๒ เรื่อง มาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เพื่อปรับปรุงมาตรการดังกล่าวตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ ดังนี้

(๑) ปรับปรุงมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

(๒) ปรับปรุงทะเบียนรายการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควบคุม ป้องกัน และกำจัด ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น จากทะเบียนรายการเดิมในปี ๒๕๕๒ ที่มีจำนวน ๒๗๓ ชนิด ปรับปรุงเป็น จำนวน ๓๒๓ ชนิด (รวมถึงปลาหมoSีค่างดำ)

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า เมื่อปี ๒๕๔๙ คณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมง (IBC) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๙ มีมติอนุญาตให้ [REDACTED]

[REDACTED] นำเข้าปลาหมoSีค่างดำเนินการเพื่อนำมาปรับปรุงสายพันธุ์ปลานิลแบบมีเงื่อนไข แต่ยังไม่สามารถนำเข้าได้ เนื่องจากประเทศไทยมีปัญหาในการรวบรวมปลา ต่อมาในปี ๒๕๕๓ [REDACTED] ได้ขออนุญาตนำเข้าปลาหมoSีค่างดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๒,๐๐๐ ตัว มีศูนย์ทดลองอยู่ที่ [REDACTED] จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนนี้ ปลาหมoSีค่างดำเนินการได้เริ่มทยอยตายเกือบทั้งหมดภายใน ๓ สัปดาห์ [REDACTED] จึงได้ทำลายปลาที่เหลือด้วยสารคลอรีนเข้มข้นและฝังกลบซากปลาโดยด้วยปุ๋นขาว และแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบด้วยว่า โดยไม่ได้ทำรายงานให้ผู้ถูกร้องทราบ ต่อมา ประมาณปี ๒๕๕๕ เกษตรกรในพื้นที่ [REDACTED] จังหวัดสมุทรสงคราม ได้พบปลาหมoSีค่างดำเนินการและเริ่มมีการแพร่ระบาดจำนวนมาก ในปี ๒๕๕๙ ปัจจุบันเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดเพชรบุรี ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วของปลาหมoSีค่างดำเนินการ กินลูกของสัตว์น้ำชนิดอื่น ทำให้เกษตรกรที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประสบปัญหาภาวะขาดทุนและไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำเนินนี้ ผู้ถูกร้องกระทำหรือละเลยการกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗^(๑) กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้สมดุลและยั่งยืน ในขณะที่มาตรา ๕๗^(๒) และ (๓) ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการ

/ มีส่วนร่วม ...

^(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

...

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการตั้งกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

^(๓) มาตรา ๕๓ บุคคลและชุมชนยอมมีสิทธิ

...

มีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว และสามารถเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน และมาตรา ๔๑ (๒)^๔ ได้รับรองสิทธิในการเสนอเรื่องร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ กรณีตามคำร้องเรียนข้อเท็จจริงปรากฏว่า ปلام泓สีค่างดำเนินการเป็นสัตว์น้ำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่นำเข้าจากต่างประเทศ การนำเข้าจะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ถูกร้อง ตามระเบียบกรมประมงว่าด้วยการยื่นคำขอและการอนุญาตนำสัตว์น้ำบางชนิดเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๗ (บังคับใช้ในขณะนี้) โดยคณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมง (IBC) ในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ได้มีมติเห็นชอบอนุญาตให้ [REDACTED] นำเข้าปلام泓สีค่างโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเก็บครึ่งและตัวอย่างนำส่งผู้ถูกร้อง และเมื่อวิจัยแล้วเสร็จจะต้องแจ้งผลการวิจัยให้ผู้ถูกร้องทราบ โดยจะต้องระมัดระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาดลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ หากการวิจัยไม่สำเร็จจะต้องรายงานและเก็บซากปลาส่งให้ผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบปรากฏว่า ภายหลังจากที่ [REDACTED] นำเข้าปلام泓สีค่างด้วย ปلام泓สีค่างดำเนินการอ่อนแอ และเริ่มทยอยตาย [REDACTED] จึงได้ส่งตัวอย่างปلام泓สีค่างด้วยวิธีการดองให้ผู้ถูกร้อง ต่อมาในสัปดาห์ที่ ๓ ของการทดลองพบว่าปلام泓สีค่างดำเนินการด้วยตัวอย่างทั้งหมด จึงได้ทำลายปลาที่เหลือด้วยสารคลอรีนเข้มข้นและฝังกลบซากปลาโดยด้วยปุ๋นขาว และแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบด้วยว่าฯ โดยไม่ได้ทำการรายงานอย่างเป็นทางการ ดังนั้น การที่ [REDACTED] ไม่ได้รายงานผลการทดลองและการตายของปلام泓สีค่างดำเนินการถูกมองว่าเป็นลักษณะอักเสบ จึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่น

ต่อมาข้อเท็จจริงปรากฏว่า เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพบปلام泓สีค่างดำเนินการแพร่ระบาดอยู่ในบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและแหล่งน้ำสาธารณะในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดเพชรบุรี เรื่อยไปจนถึงจังหวัดชุมพร โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าสาเหตุของการแพร่ระบาดของปلام泓สีค่างดำเนินการเกิดขึ้นได้ทั้งจากการทำผิดเงื่อนไขการอนุญาตนำเข้า หรือการลักลอบนำเข้าปلام泓สีค่างดำเนินการถูกหมายและเนื่องจากการแพร่ระบาดของปلام泓สีค่างดำเนินมาเป็นระยะเวลาหลายปี

/ จึงไม่ ...

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กูญหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรือองค์เวนการดำเนินการได้ อันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กูญหมายบัญญัติ

...

^๔ มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนยอมมีสิทธิ

...

(๒) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

...

จึงไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าแหล่งที่มาหรือสาเหตุของการแพร่ระบาดของปลาหมึกสีแดงทำเกิดขึ้นจากสาเหตุใด

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่สามารถกินสัตว์น้ำขนาดเล็กได้ เพราะขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว และอาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย ปลาหมoSีค่างดำจึงเข้าข่ายเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน^๒ การแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและกัดกินสัตว์อ่อนพันธุ์ท้องถิ่นจึงส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และการที่ปลาหมoSีค่างดำได้แพร่ระบาดเข้าไปสู่บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร ไปกินสัตว์น้ำขนาดเล็กที่เกษตรกรได้เพาะเลี้ยงไว้เพื่อประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ส่งผลกระทบให้เกษตรกรต้องประสบภาวะขาดทุนและปัญหาทางเศรษฐกิจ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะชี้แจงว่าได้พยายามแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่การแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำยังไม่เกิดผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร กรณีจึงเห็นว่าการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำยังมีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และกระบวนการทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของเกษตรกรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีพของประชาชน อันได้รับการรับรองไว้ตามเกณฑ์การระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม^๓ อย่างไรก็ตาม แม้ในชั้นนี้จะยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานที่ชัดเจนว่าผู้ถูกร้องกระทำการทำหรือละเลยการกระทำที่เป็นผลโดยตรงจากการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำอันจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบในกรณีพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่สามารถควบคุมดูแลและตรวจสอบติดตามให้ ██████ ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตนำเข้าสัตว์น้ำต่างถิ่นอย่างครบถ้วนตามที่คณะกรรมการด้านความหลากหลายและความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมง (IBC) กำหนดให้ต้องรายงานและเก็บซากปลาให้กับผู้ถูกร้อง อีกทั้งเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่แพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างดำยังต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ในชั้นนี้จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑)

/ ດ. ຊົວເສນອ ...

๙ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความหมายของ “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน” ไว้ในหนังสือคู่มือการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นว่า หมายถึง ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาแล้วสามารถตั้งถิ่นฐานและมีการแพร่กระจายได้ในธรรมชาติ เป็นชนิดพันธุ์เด่นในสิ่งแวดล้อมใหม่ (dominant species) และเป็นชนิดพันธุ์ที่อาจทำให้ชนิดพันธุ์ท้องถิ่นหรือชนิดพันธุ์พื้นเมืองสูญพันธุ์ รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และก่อให้เกิดความสูญเสียทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขอนามัย

^๙ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๖ (๑) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งต้องเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะคำเนินนักตอนที่เหมาะสมในการปรับปรุงสิทธิ์นี้

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมประมง (ผู้ถูกร้อง) และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ดังนี้

๕.๑ กรมประมง (ผู้ถูกร้อง) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับกรมเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา กับจังหวัดที่มีการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างคำอย่างรุนแรง ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัด เพชรบุรี โดยกำหนดให้มีผู้แทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ผู้แทนเกษตรกรหรือผู้ได้รับ ผลกระทบ และภาคเอกชนที่ประสงค์จะให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกษตรกร ร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยให้มีการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด

๕.๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรพิจารณาให้การช่วยเหลือเกษตรกร โดยสนับสนุนงบประมาณเร่งด่วนให้กับกรมประมง (ผู้ถูกร้อง) เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการแพร่ระบาด ของปลาหมoSีค่างคำ และการจัดการอื่นใดเพื่อนำปลาหมoSีค่างคำไปกำจัด เช่น กำหนดให้มีการรับซื้อ หรือจำหน่ายปลาหมoSีค่างคำที่จับได้ในธรรมชาติ จนกว่าปัญหาการแพร่ระบาดในแหล่งน้ำธรรมชาติ และบ่อเพาะเลี้ยงสัตตน้ำของเกษตรกรจะคลี่คลาย เป็นต้น รวมทั้งอาจกำหนดแนวทางการเยียวยา เกษตรกรที่ประสบปัญหาภาวะขาดทุนจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างคำ เพื่อบรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

๕.๓ กรมประมง (ผู้ถูกร้อง) ควรพิจารณาจัดให้มีกลไกหรือแผนปฏิบัติการป้องกัน และควบคุมอย่างทันท่วงที่เพื่อรองรับกรณีสัตตน้ำที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรนั้น เป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและก่อผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และกำหนดวิธีการหรือ แนวทางปฏิบัติในการควบคุมดูแลให้ผู้ได้รับอนุญาตนำเข้าสัตตน้ำปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตอย่าง ครบถ้วน รวมทั้งกำชับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าระวัง ตรวจสอบติดตามกับผู้ได้รับอนุญาตดังกล่าว และปฏิบัติตามกลไกหรือแผนปฏิบัติการและวิธีการควบคุมดังกล่าวอย่างเคร่งครัด และพิจารณา ดำเนินการกับผู้ได้รับอนุญาตในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตด้วย

๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๑ จึงมีมติว่า การแพร่ระบาดของปลาหมoSีค่างคำกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและให้เสนอแนะมาตรการ หรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมประมง (ผู้ถูกร้อง) และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา

๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) เพื่อพิจารณาดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวส ติงสมิตร

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางฉัตรสุดา จันทร์ดีย়িং

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางประกายรัตน์ ตันธีวงศ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางอังคณา นีละไพจิตร

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางเตือนใจ ดีเกศน์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายชาติชาย สุทธิกลม

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ